

Entitats culturals molletanes - I

El «Ball de Gitanes»

Les colles del Ball de Gitanes en plena actuació

La direcció de Tribuna Vallesana m'ha proposat de dedicar mensualment una pàgina a les entitats culturals i artístiques del nostre poble.

Com sigui que el «Ball de Gitanes» ha protagonitzat aquests dies diverses actuacions a Mollet i fora de Mollet, m'he proposat de començar escrivint sobre aquesta vella institució.

Records d'infància

I dic «vella» amb cert coneixement de causa perquè, quan jo era encara un nano —parlo de les darreries dels anys vint i començaments de la dècada dels trenta— a la Plaça Mercadal (davant la «Marinette» deixava un lloc més espaiós que avui és l'antiga església) havia presenciat l'actuació de les famoses «colles», de Mollet i d'altres pobles del voltant, en aquelles tardes d'abans de començar la Quaresma i, més concretament em semblava, del Dijous gras.

Del meu record, ja un xic borrós pels anys transcorreguts, aquella música que es repetia a cada nova colla em resultava (no us enfadeu!) una mica carinclona, per la seva monotonia.

Amb tot, la variació del vestuari i —perquè no dir-ho?— l'oportunitat de veure voleiar les faldilles de les noies, en una època en la que aquestes oca-

sions no sovintejaven com ara, ens feia aguantar tota la sessió. I fins recordo que en aquest capítol, les que solien endur-se'n la palma per la seva vivacitat de moviments, eren les de Martorelles. Algún espavilat comentava: «—És que aquestes mengen mongetes del ganxet!»...

L'origen de les «colles»

Les colles del Ball de Gitanes són però, molt més antigues. En efecte: dels llibres que el bon amic Emili Codina té a la seva biblioteca particular, l'origen del «Ball de les gitanes» es deu a unes famílies d'Hongria que, per motius polítics segons sembla, tingueren d'emigrar del seu país i vingueren a raure al Vallès, on romanieren llogats com a mossos als masos de la nostra pagesia.

Els diumenges solien aplegar-se a les places davant de l'església (per això s'en deia també «Ball de Plaça») especialment durant la Quaresma, per tal de ballar la dansa pròpia de la seva terra. Dansa que era acompanyada pel flabiol, el tamborí i el «sac de gemecs».

Amb el temps, s'hi varen afegir a ballar els hereus i les pubilles de les cases pairals i prengué una forta embranzida. Tal, que un escriptor tan rellevant com en Valentí Almirall —que té un carrer

amb el seu nom a la nostra vila— escriví, l'any 1884, un llibret titulat «El ball de gitanes en lo Vallès».

Llibret que conserva l'amic Codina, responsable en bona part de la reaparició de les «colles» després de molts anys sense ballar-les perquè la guerra nostra i la postguerra se les varen endur, com tantes altres coses entranyables de la nostra joventut.

Les «colles», avui

Tornant al moment actual de Mollet, diguem que el President de l'Entitat és en Joaquim Lapasset.

El primer president ho fou el Sr. Joan Galobardes, al que seguien els Srs. Modesto Martínez i Carles Godoy.

I fent encara una mica d'història recent, afegim-hi que en acabar la Festa Major, o sigui pel Setembre, es «reclutaven» les noies que volien actuar.

Els assaigs es començaven per l'Octubre, i les «colles» es ballaven pel febrer/març.

Cap als anys cinquanta s'engrescà la cosa però no duraria més enllà de quatre o cinc anys.

Fou quan «Tradicions i Costums» es proposà seriosament de revifar-les que un enamorat de les colles, en Ramon Vila, anà pels pobles del Vallès per tal d'ajuntar-los novament. Al cap d'un any, però, un accident

acabaria amb la seva vida, mes no amb el seu projecte. L'Emili Codina recollí la torxa que el malaguanyat Vila havia deixat i, en vuit anys d'actuació com a Coordinador del Vallès, es passaria de 8 a 24 poblacions amb «colles» en actiu.

Fou el mestre Manel Cluet el que proporcionà les partitures quan, l'any 1979, es tornà a organitzar aquest ball, que compta avui amb una colla infantil de 24 persones, una de joves amb 36 i una de veterans, sota la responsabilitat d'en Jaume Selva, amb 16 persones més, si bé aquests s'hi incorporarien tres o quatre anys més tard.

Diguem també que els Mestres n'Ernest Berenguer (tot i la seva avançada edat) i el mateix Mestre Josep Solà han escrit noves partitures, incorporant-hi marxes, marsurques i altres peces ballables, que han fet menys monòtona la música tradicional.

I que, en quant al disseny del vestuari, lloat per tothom com un dels millors, si no el millor, que exhibeixen les colles en les seves actuacions, cal mencionar el nom d'en Josep Gàzquez, indiscutible mestre en aquest camp tan important de la roba.

Diguem, per acabar, que les colles de Mollet han ballat no solament al Vallès i arreu de Catalunya, sí que també a Cabestany (Catalunya Nord), a Andorra, a Rívoli (Itàlia), sense oblidar-nos de l'Aplec anyal que es realitza a Montserrat.

El mèrit que veiem en aquesta organització, al marge de la seva indubtable qualitat artística, és que ofereix al jovent una ocasió d'incorporar-se a una activitat positiva i entusiasmadora. No n'hi ha prou de dir als joves: «—No facis això» o «—No vagis allà».

Cal oferir-los solucions alternatives i fins i tot integradores, com ho ve fent el «Ball de Gitanes».

Que sigui per molts anys!

JOAN ALIGUER

Un nou concepte
de Perruqueria

**ESPECIALITAT
EN
RECOLLITS**

Ultimes tendències
en talls
i colorits

Xim's

Dr. Lluís Duran, 5, 1.º - 1.º

Tel. 593 35 17

MOLLET DEL VALLES